

Το Θεατρικό Παιχνίδι στην ένταξη και εκπαίδευση αλλοδαπών μαθητών Μπεττυ Γιαννούλη

Το θεατρικό παιχνίδι θεωρούμε ότι μπορεί να παίξει ένα σημαντικό ρόλο, χάρη στις ιδιαίτερες δυνατότητες που προσφέρει, τις οποίες και θα προσεγγίσουμε παρακάτω. Θα προσπαθήσουμε μάλιστα να αναφερόμαστε κάθε φορά σε συγκεκριμένες ασκήσεις και δραστηριότητες προκειμένου να είμαστε όσο το δυνατόν πιο πρακτικοί. Για την καλύτερη κατανόηση τους κρίνουμε σκόπιμο να επεξηγήσουμε εν συντομία κάποιες απαραίτητες έννοιες.

Το θεατρικό παιχνίδι αποτελεί προπαρασκευή του παιδιού για μια δημιουργική περίοδο, μέσο απελευθέρωσης της φαντασίας του, επικοινωνίας και κατανόησης των ανθρωπίνων σχέσεων. Το παιδί μέσα από το παιχνίδι μπορεί να εκδηλωθεί και να εκτονώσει την εσωτερική του ένταση αξιοποιώντας κάθε ερέθισμα, και μάλιστα σε ένα χώρο όπου δε νιώθει ότι ανά πάσα στιγμή αξιολογείται και κινδυνεύει να απορριφθεί (Λ. Κουρετζής, *Το Θεατρικό Παιχνίδι*, Καστανιώτη, Αθήνα, 1991, 1 σελ.29.)

Το θεατρικό παιχνίδι είναι ένα δημιουργικό ερέθισμα που:

Βοηθά τα παιδιά

- Να αποκτήσουν
  1. Καλύτερη επικοινωνία και επαφή μεταξύ τους και κατ' επέκταση με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.
  2. Αλληλοεκτίμηση, αλληλοσεβασμό.
  3. Θετική αυτοεικόνα και αυτοπεποίθηση.
  4. Νέες γνώσεις.
- Να πετύχουν
  1. Συνεργασία.
  2. Δημιουργικότητα.
  3. «Λύσιμο» του σώματος.
  4. Βελτίωση των ικανοτήτων τους..
- Να βελτιώσουν
  1. Την κίνηση τους.
  2. Την έκφραση των συναισθημάτων τους.
  3. Τη σχέση με το διδάσκοντα.
  4. Την εκφορά του λόγου.
- Να αναπτύξουν
  1. Την αλληλοϋποστήριξη

2. Τον προβληματισμό πάνω σε σύγχρονα θέματα στα οποία θα δίνουν προσωπικές λύσεις
3. θετική στάση απέναντι στον κόσμο που τους περιβάλλει και απέναντι στη ζωή (παιχνίδια ρόλων).

Και, βέβαια, το θεατρικό παιχνίδι εξοικειώνει τα παιδιά με την πλέον συνθέτη, κοινωνική, άρα παιδευτική μορφή τέχνης που είναι το θέατρο. Μόνο μέσα από το παιχνίδι που του είναι οικείο μπορεί το παιδί να προσεγγίσει τη θεατρική πράξη. Από την άλλη μεριά επιτυγχάνουμε μια διεύρυνση της θέσης του δασκάλου μέσα από το παιχνίδι.

Ο δάσκαλος

- Βοηθείται στην εγκαθίδρυση ενός πλέγματος σχέσεων αλληλεπίδρασης στην τάξη του, κάτι που δύσκολα μπορεί να πετύχει στην κλασική διδακτική ώρα.
- Αναπτύσσει και ο ίδιος καλύτερες σχέσεις με τα παιδιά βασισμένες στην εμπιστοσύνη και τη συνεργασία.
- Αποκτά καλύτερο έλεγχο της ομάδας (παιχνίδια ελέγχου), δηλαδή ακούγεται η φωνή του, χωρίς να πιέζει και να εξαναγκάζει.
- Αξιοποιεί το παιχνίδι και τις θεατρικές τεχνικές για τη διδακτική προσέγγιση μαθημάτων όπως η ιστορία, η γεωγραφία, τα μαθηματικά κ.τ.λ.

Ειδικά στο Δημοτικό, πόσο πιο εύκολα θα μπορούσαν να μάθουν τα παιδιά απλές αριθμητικές πράξεις αν έστηναν, για παράδειγμα, μια φρουταγορά όπου κάποιοι κάνουν τους αγοραστές και κάποιοι τους πωλητές; Ή να μάθουν το αλφάβητο με παιχνίδια (π.χ. παίρνουμε ένα «Ο» στο χέρι μας και το γυρίζουμε γυρω-γυρω, έρχεται ένα «Ι» και μας «τσιμπάει»);

Παράλληλα όμως είναι γνωστό ότι σε ένα πολυπολιτισμικό σχολείο, και κυρίως για τα παιδιά που προέρχονται από άλλες χώρες, ισχύουν τα παρακάτω:

- **Οι** συνθήκες της ζωής των παιδιών αυτών είναι συχνά τέτοιες που υπονομεύουν την αυτοεικόνα τους (φτώχεια, ανεργία γονέων κ.λπ.).
- Η ξеноφοβία και ο ρατσισμός, ακόμη και αν δεν είναι γενικευμένα, οδηγούν πολλές φορές σε αποκλεισμό.
- Η διαφορετικότητα τους προκαλεί άγχος στα παιδιά και άρνηση ένταξης - προσαρμογής.

- **Οι σχέσεις** τους με τους γηγενείς μαθητές είναι συχνά από περιορισμένες έως ανύπαρκτες.
- Δεν έχουν χρόνο να αφιερώσουν στο διάβασμα, ούτε εμποπτεύονται σ' αυτό, αφού οι γονείς εργάζονται, ενώ και τα ίδια είναι συχνά υπεύθυνα για τα μικρότερα αδέρφια τους.
- Η γλώσσα είναι το αδύνατο τους σημείο.

Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε δύο ακόμη παρατηρήσεις:

- Τα προβλήματα αυτά γίνονται εντονότερα όταν τα παιδιά διαφορετικής εθνικότητας αποτελούν στην τάξη και στο σχολείο μια μειονότητα σε σχέση με τους γηγενείς μαθητές
- —το σύνηθες δηλαδή— οπότε δεν αποκλείεται να δημιουργηθεί μια μορφή κατηγοριοποίησης «εσω-ομάδας», «έξω-ομάδας». Αυτό σημαίνει ότι από τη μια θα υπάρχει η «έσω-ομάδα», που είναι οι γηγενείς μαθητές με αξιολόγηση θετική για την ομάδα τους, και από την άλλη η «έξω-ομάδα», |που είναι οι ξένοι μαθητές οι οποίοι θεωρούνται υποβαθμισμένοι και περιορισμένων ικανοτήτων.
- Παρότι οι δάσκαλοι είναι ευαισθητοποιημένοι σε ζητήματα ρατσισμού (Μ. Δαμανάκης, *Εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών*, Gudeberg, Αθήνα, 1997, και Γ. Νικολάου, ό.π.), δέχονται τη διαφορετικότητα και μπορεί να μιλούν στην τάξη με ειλικρινές ενδιαφέρον για ισότητα μεταξύ των λαών και για ισοτιμία των πολιτισμών, το σίγουρο είναι ότι τα προβλήματα που δημιουργούνται δεν είναι δυνατόν να λυθούν με προσεγγίσεις σε θεωρητικό επίπεδο ή με καλή θέληση. Απαιτούνται συνεπώς κάποιες μέθοδοι, τεχνικές και εργαλεία προκειμένου να επιλυθούν τα προβλήματα που δημιουργεί η πολυπολιτισμικότητα.

Θεατρικό παιχνίδι σε διαπολιτισμικό περιβάλλον

Αν μελετήσουμε τους τομείς που το θεατρικό παιχνίδι αγγίζει δημιουργικά και τα προβλήματα που επιλύει σε ψυχολογικό, συναισθηματικό, επικοινωνιακό, κοινωνικό και ευρύτερα παιδαγωγικό επίπεδο, θα διαπιστώσουμε ότι πρόκειται ακριβώς για εκείνους τους τομείς στους οποίους απαιτείται παρέμβαση και λύση σε ένα διαπολιτισμικό περιβάλλον.

Αυτό που χρειάζεται είναι να αξιοποιηθούν με τον καλύτερο τρόπο οι τεχνικές του θεατρικού παιχνιδιού λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαιτερότητα της ομάδας μας.

Για τα παιδιά που έχουν άλλα έθιμα, παραστάσεις, προέλευση, γλώσσα, θρησκεία, υπάρχουν οι λέξεις-κλειδιά:

- **Πολιτισμικό υπόβαθρο**
- **Ταυτότητα**
- **Προσωπική φωνή**

που δεν πρέπει να ξεχνούμε όταν δημιουργούμε το πλάνο που θα ακολουθήσουμε στο παιχνίδι μας (Sita Bramachari,, εισήγηση στο σεμινάριο; «Τεχνικές θεάτρου και Διαπολιτισμικό Σχολικό Περιβάλλον», Αθήνα - Λονδίνο, 1999.

Είναι σημαντικό λοιπόν να αναγνωρίσουμε την ιδιαιτερότητα του καθενός χωριστά και να βοηθήσουμε να ακουστούν οι φωνές όλων των παιδιών. Οι δραστηριότητες θα πρέπει να είναι στα μέτρα τους και να καλύπτουν τις ανάγκες τους. Για να λειτουργήσουν τα παιδιά δημιουργικά, θα πρέπει να δημιουργήσουμε τους παράγοντες-συνθήκες ανάδειξης της προσωπικότητάς τους.

Προτού ξεκινήσουμε, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας τις παρακάτω επισημάνσεις:

- Πολύ περισσότερο απ' ό,τι σε άλλες ομάδες θεατρικού παιχνιδιού, στη δική μας πρέπει κατά βάση να δοθεί έμφαση «στη γλώσσα του σώματος». Η κίνηση είναι στη φύση του παιδιού. Τα παιδιά που έχουν δυσκολία στη γλώσσα μπορούν με ασκήσεις σωματικής έκφρασης και κίνησης να χαρούν, να παίξουν, να εκφράσουν το συναισθηματικό τους κόσμο, να εξωτερικεύσουν ευκολότερα τη διάθεση τους. Μπορούν επίσης να επικοινωνήσουν με τα άλλα παιδιά μέσα από έναν κινητικό κώδικα που επιλέγουν τα ίδια και να εκπέμψουν τα δικά τους σήματα (Λ. Κουρετζής, ό.π.).
- Ακόμη και όταν περάσουμε σε αυτοσχεδιασμούς, η έκφραση μπορεί αρχικά να γίνεται με μίμηση, δηλαδή με τη γλώσσα του σώματος. Τα θέματα που θα χρησιμοποιήσουμε μπορούν να προέρχονται από τη φύση, όπως για παράδειγμα συνθέσεις «νερό-φωτιά», που αξιοποιούνται με τον καλύτερο τρόπο (Γ. Μπινιάρης, εισήγηση στο σεμινάριο «Τεχνικές θεάτρου και Διαπολιτισμικό Σχολικό Περιβάλλον», Αθήνα - Λονδίνο, 1999.) Αυτή άλλωστε είναι η γλώσσα που δε διαφοροποιεί τους ανθρώπους, είναι η γλώσσα που όλοι καταλαβαίνουν.

- Ο ρυθμός και η μουσική μπορούν να παίξουν πολύ σημαντικό ρόλο και να αποτελέσουν ευκαιρία για πολιτισμικές ανταλλαγές. Και εδώ ο ρόλος του δασκάλου ενδέχεται να είναι πολύ σημαντικός, καθώς καλείται να κάνει την επιλογή των μουσικών ρυθμών που θα ακούσει η ομάδα. Η επιλογή πρέπει να είναι τέτοια ώστε να υπάρξει θετική εκπροσώπηση (positive representation), που σημαίνει ότι στα παιδιά μπορεί να δίνονται έργα όχι μόνο από την κυρίαρχη κουλτούρα, αλλά και από τις κουλτούρες των μειονοτήτων.

Παραθέτουμε μια ανάλογη άσκηση:

A. Παιδιά σε ομάδες των 6-7 ατόμων που βρίσκονται κοντά, όχι σε σειρά, χωρίς να αγγίζονται.

Ο εμπυχωτής δίνει ρυθμό με ένα ταμπούρλο: σιγά, πιο γρήγορα, εναλλαγή. Το παιδί που βρίσκεται πρώτο δίνει ένα βηματισμό, ανάλογα με το ρυθμό. Τα άλλα παιδιά ακολουθούν. Πρόσταγμα δασκάλου; π.χ. «δεξιά»: στρίβουν όλοι, οδηγεί όποιος βρίσκεται πρώτος κ.ο.κ.

B. Σε δεύτερη φάση βάζουμε αποσπάσματα από μουσικά κομμάτια άλλων χωρών και ακολουθούμε την ίδια διαδικασία.

Με αυτό τον τρόπο τα πολιτισμικά στοιχεία και των άλλων κρατών «νομιμοποιούνται» με τη χρήση τους μέσα στο σχολικό περιβάλλον σε μια λειτουργική διαδικασία και γίνονται σεβαστά από τους γηγενείς μαθητές. Εξάλλου η χρήση τους κάνει τα αλλοδαπά παιδιά να αισθάνονται ότι γίνονται αποδεκτά γι' αυτό «που είναι», ενισχύει την αυτοεικόνα τους και διευκολύνει την κοινωνική τους προσαρμογή.

Παράλληλα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο ρυθμός βοηθά πολύ στα παιχνίδια γνωριμίας και επικοινωνίας, με τα οποία θα αρχίσουμε οπωσδήποτε το θεατρικό μας παιχνίδι. Για παράδειγμα: σχηματίζουμε κύκλο, και ο καθένας λέει το όνομα του χτυπώντας τα χέρια σε δύο χρόνους (γνωριμία με χαρούμενο τρόπο): ή ένας ρυθμός με το χέρι ή το πόδι περνά σε όλους αυτούς που βρίσκονται στον κύκλο (ανάπτυξη επικοινωνίας και ομαδικότητας).

Πλάνο εργασίας

Για να είμαστε πιο συγκεκριμένοι και πιο χρήσιμοι, θα παρουσιάσουμε ένα πλάνο των πρώτων δραστηριοτήτων-παιχνιδιών που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο δάσκαλος μιας πολυπολιτισμικής τάξης-ομάδας. Τα παιχνίδια προσφέρονται για κάθε ηλικία. Ο δάσκαλος χρειάζεται να είναι πάντα σε ετοιμότητα και να αφουγκράζεται τις ανάγκες, έτσι ώστε να επιφέρει κάποιες τροποποιήσεις ή προσαρμογές αν χρειαστεί.

Α. Στο αρχικό στάδιο πρέπει να καλλιεργηθεί το θετικό κλίμα για τη γνωριμία και τη σταδιακή επικοινωνία και συνεργασία. Τα κλασικά παιδικά παιχνίδια είναι αυτά που κυρίως κάνουν τα παιδιά να χαίρονται και να εκτονώνονται. Άλλωστε το παιχνίδι από μόνο του είναι ένα είδος θεατρικής παράστασης (Λ. Κουρετζής, ό.π.). Δραστηριότητες όπως τα στρατιωτάκια, η κίνηση στο χώρο και άλλες βοηθούν στο ζέσταμα και την εκτόνωση. Τα απλά παιχνίδια γνωριμίας, όπως το να πετά το ένα παιδί την μπάλα στο άλλο και να λέει το όνομα του, μπορούν να εμπλουτιστούν όσο προχωρά η ομάδα, θυμόμαστε ξανά τις λέξεις-κλειδιά: (α) *Πολιτισμικό υπόβαθρο*, (β) *Ταυτότητα*, (γ) *Προσωπική φωνή*.

Στην ομάδα μας είναι χρήσιμο να ακουστεί η ιστορία του ονόματος του κάθε παιδιού που έχει έντονα διαπολιτισμικό ενδιαφέρον. Κοινός παρονομαστής στην ανθρώπινη νόηση είναι η κατάταξη των μελών μιας κοινωνίας στο εσωτερικό της. Η κατάταξη γίνεται με διάφορους τρόπους και η ονοματοδοσία είναι ένας από αυτούς. Για παράδειγμα, το ελληνόπουλο που ονομάζεται Χρήστος είναι χριστιανός, γιορτάζει μια συγκεκριμένη μέρα, ίσως έχει το όνομα του παππού του από την πλευρά του πατέρα, ή ακόμη μπορεί να έχει να διηγηθεί μια ολόκληρη ιστορία σχετικά με αυτό.

Άσκηση γνωριμίας: Η ιστορία του ονόματος σου

Τα παιδιά στέκονται ανά δύο και το ένα διηγείται στο άλλο μια ιστορία για το όνομα του. Κατόπιν ο σύντροφος του παρουσιάζει την ιστορία στην υπόλοιπη ομάδα (με μίμηση).

Ασκήσεις που «σπάνε τον πάγο» (ενδεικτικές)

α. Ζητάμε από τα παιδιά να συζητήσουν ανά δύο μεταξύ τους τέσσερα θέματα (π.χ. κάτι για το οποίο αισθάνεσαι υπερήφανος, ποιο φαγητό σου αρέσει κ.λπ.). Αν βρισκόμαστε στην αρχή λειτουργίας της ομάδας και, **κυρίως, αν** τα παιδιά δυσκολεύονται στη γλωσσική επικοινωνία, μπορούν εναλλακτικά να

ζωγραφίσουν τις απαντήσεις τους και να τις δείξουν στο σύντροφο τους.

β. Ο χάρτης της ταυτότητας σου. Αν στην ομάδα υπάρχουν παιδιά από πολλές διαφορετικές μεταξύ τους χώρες, τοποθετούμε ένα χάρτη στο πάτωμα, έτσι ώστε όλοι να δουν πού βρίσκονται οι πατρίδες των συμμαθητών τους. Στη συνέχεια αποσύρεται ο χάρτης και τα παιδιά παίρνουν θέση στο χώρο ανάλογα με την καταγωγή τους. Η άσκηση μπορεί να εκτελεστεί και στο προαύλιο, όπου ο χάρτης θα σχεδιαστεί πρόχειρα με κιμωλία. Με τον τρόπο αυτό ο καθένας δηλώνει την ταυτότητα του. Στη συνέχεια τα παιδιά μπορούν να σχηματίσουν κύκλο και να κάνουν ερωτήσεις για τον κάθε τόπο. Οι απαντήσεις δίδονται με μιμητική.

Έτσι εκπληρώνεται ο σκοπός εξοικείωσης και γνωριμίας, ταυτόχρονα γίνεται και μια γνωστική προσέγγιση του μαθήματος της γεωγραφίας.

Από τα πρώτα μας παιχνίδια θα έχουμε πετύχει:

- Να έρχονται τα παιδιά με χαρά στην ομάδα.
- Να γνωρίζουν ο ένας το όνομα του άλλου.
- Να «σπάσει ο πάγος».
- Να ακούγεται η φωνή μας, χωρίς να πιέζουμε το παιδί.
- Να συνειδητοποιήσουν και να αποδεχτούν τη διαφορετική προέλευση τους.
- Να βρούμε τα κοινά σημεία μεταξύ μας.
- Να αρχίσει να απελευθερώνεται το σώμα.

Β. Όσο προχωρά το πρόγραμμά μας, υιοθετούμε πιο πολύπλοκα παιχνίδια, χωρίς να ξεχνάμε το ζέσταμα και την εκτόνωση. Όταν πια το παιδί θα αισθάνεται άνετα στην ομάδα και δε θα διστάζει να επικοινωνήσει με το δάσκαλο και τα υπόλοιπα παιδιά, αρχίζουμε να προσεγγίζουμε περισσότερο δραστηριότητες οι οποίες θα θέσουν σε λειτουργία μηχανισμούς έκφρασης και σκέψης και θα βοηθήσουν τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν καταστάσεις και να βρουν λύσεις.

Ο αυτοσχεδιασμός βοηθά τα παιδιά να βιώσουν και να ανακαλύψουν κάποιες εμπειρίες, και να παίξουν με αυτές και με τους άλλους με τη βοήθεια της αλληλεπίδρασης που αναπτύσσεται

στην ομάδα. Ο αυτοσχεδιασμός μπορεί να εφαρμοστεί στην κίνηση, το ρυθμό, στα παιχνίδια ρόλων, στην ομιλία.

Άσκηση παντομίμας

Τα παιδιά καθισμένα στο πάτωμα σχηματίζουν κύκλο (καλό θα είναι να υπάρχει μοκέτα). Ο ένας προσφέρει στο διπλανό του ένα φανταστικό αντικείμενο. Αυτός το δέχεται με τον τρόπο που θέλει. Στη συνέχεια δίνει ένα φανταστικό αντικείμενο που έχει στο μυαλό του στο διπλανό του κ.ο.κ. Στην άσκηση λειτουργεί η κίνηση των χεριών και η έκφραση συναισθήματος στο πρόσωπο. Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά εκφράζουν επιθυμίες και συναισθήματα και αλληλεπιδρούν.

Ομοίως, τα παιχνίδια ρόλων που τα παιδιά καλούνται να παίξουν, παιχνίδια που είναι παρμένα από τη δική τους ζωή και τα δικά τους προβλήματα, τους επιτρέπουν να αφεθούν, να εμπνευστούν και να ανακαλύψουν τις δικές τους λύσεις. Έτσι γνωρίζουν τον εαυτό τους και τους άλλους, αναπτύσσουν δηλαδή μια αληθινή σχέση (M. Ashwell, εισήγηση στο σεμινάριο: «Τεχνικές θεάτρου και Διαπολιτισμικό Σχολικό Περιβάλλον», Αθήνα - Λονδίνο, 1999.)

Σε αυτή τη φάση η χρήση αντικειμένων-συμβόλων είναι χρήσιμη. Ένα κλειδί, ένα μαντήλι, ένα κερί συμβολίζει κάτι για όλους μας. Δεν αποκλείεται βέβαια ο συμβολισμός να διαφέρει ανάλογα με την εθνικότητα και τη θρησκεία.

Άσκηση

Φτιάχνουμε ομάδες των 4-5 ατόμων. Οι ομάδες επιλεγούν ένα από τα αντικείμενα-συμβολα και φτιάχνουν μια ιστορία σχετική με αυτό, η οποία μπορεί να παρουσιαστεί και χωρίς λόγια. Από ένα ερέθισμα καταλήγουμε σε ένα αποτέλεσμα που, εκτός από τη συνεργασία, μπορεί να οδηγήσει και σε σύνθεση διαφορετικών πολιτισμικών στοιχείων.

Σιγά-σιγά αρχίζουμε όλο και περισσότερο να δουλεύουμε το λόγο, ο οποίος στην ομάδα μας είναι ένα πολύ αδύνατο σημείο. Οι αυτοσχεδιασμοί εμπλουτίζονται όλο και πιο πολύ με φράσεις-ατάκες που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση των παιδιών. Μπορούμε, για παράδειγμα, να διαβάζουμε αργά, γρήγορα,

σιγανά, δυνατά, ή να διαβάζουμε και να πηγαίνουμε προς το μέρος κάποιου κι αυτός να χάνει το ίδιο κ.ο.κ.

Παίζουμε δηλαδή με τα κείμενα.

Ένα άλλο παιχνίδι είναι να ζητήσουμε από τα παιδιά να πουν μια φράση ψιθυριστά, χαμηλόφωνα, δυνατά κ.λπ. Τα κείμενα, το παραμύθι ή οι ιστορίες πρέπει να επιλέγονται πολύ προσεκτικά και να συμβαδίζουν πάντα με τις δυνατότητες των παιδιών.

Αυτή η πορεία μας οδηγεί σε περισσότερο «θεατρικές τεχνικές». Τίποτα δε μας εμποδίζει να προχωρήσουμε σε μια παράσταση, αρκεί αυτό να μην είναι σε βάρος της χαράς που μας χαρίζει το παιχνίδι. Το κείμενο μπορεί να φτιαχτεί από τα ίδια τα παιδιά με αφορμή κάποιο ερέθισμα" ή μπορεί να στηρίζεται σε κάποιο παραμύθι ή λογοτεχνικό έργο. Μπορούν να αναζητηθούν κοινές αναφορές στην παράδοση των διαφόρων κρατών. Μπορεί επίσης να γίνει διαθεματική προσέγγιση ενός μύθου μέσα από κάποιο project.

Το ζητούμενο δεν είναι να διδάξουμε τα παιδιά να παίζουν θέατρο, αλλά να τα βάλουμε να πουν κάτι με το δικό τους, μοναδικό τρόπο, να ανακαλύψουν στο ρόλο τις εποχές, τις μυρωδιές, τα χρώματα, και να βάλουν τη σφραγίδα τους σ' αυτά.

Μέσα από το θεατρικό παιχνίδι δηλαδή, και εφαρμόζοντας όλες τις τεχνικές, θα προσεγγίσουμε το έργο. Η συνεργασία για έναν τελικό σκοπό θα είναι το επιστέγασμα της δουλειάς που έχουμε κάνει. Το πέρασμα στην παράσταση, χωρίς να είναι αυτοσκοπός, μπορεί να αποτελέσει ένα πολύ ισχυρό κίνητρο για τα παιδιά, καθώς και μια ευκαιρία για ευχάριστη συνεργασία, που θα μας οδηγήσει σε περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη.

Πρακτικές οδηγίες

Στην πορεία που περιγράψαμε θα μας φανούν πολύ χρήσιμες κάποιες πρακτικές οδηγίες, που συνοψίζονται στα εξής:

- Ο δάσκαλος πρέπει να ξεπερνά το σύνδρομο της τάξης και να είναι πάντα έτοιμος να εμπνεύσει τα παιδιά. Αυτό είναι εύκολο να συμβεί όταν ζεις το θεατρικό παιχνίδι και βλέπεις τα αποτελέσματα του.
- Ο δάσκαλος γίνεται εμπυχωτής-συντονιστής, έτοιμος να προτείνει λύσεις ή αλλαγές αν η ομάδα «μπλοκάρει».

- Ταυτόχρονα, πετυχαίνει και τον έλεγχο της ομάδας, όταν αυτό είναι απαραίτητο. Τα παιχνίδια «στοπ - πάμε», το πάγωμα, η κίνηση στο χώρο με διαφορετικούς τρόπους του δίνουν αυτήν ακριβώς τη δυνατότητα (control power games
- Οι οδηγίες που ο δάσκαλος δίνει πρέπει να είναι σαφείς. Ο τόνος της φωνής είναι στην αρχή δυνατός για να τραβά την προσοχή, όχι όμως και αυστηρός. Σταδιακά γίνεται ηπιότερος, ευχάριστος, ήσυχος, συμμετοχικός.
- Ξεκινούμε πάντα με ένα πλάνο για μια ενότητα συναντήσεων. Η στοχοθεσία είναι απαραίτητη. Έχουμε πάντοτε στο μυαλό μας «τι θέλουμε να μάθουν, να πετύχουν, να καταλάβουν τα παιδιά».
- Προχωρούμε «βήμα-βήμα», ανάλογα με το τι έχουμε πετύχει κάθε φορά.
- Έχουμε στο νου μας την ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων (τη «θετική εκπροσώπηση»).
- Ένα βασικό θέμα που δεν πρέπει να ξεχνάμε στις συναντήσεις μας είναι η *ανάμειξη των ομάδων*.

Ανάμειξη των ομάδων

Στο σημείο αυτό αξίζει να σταθούμε για να παρατηρήσουμε τα εξής: ακόμη και σε αμιγείς ομάδες γηγενών μαθητών υπάρχει η τάση τα παιδιά με κοινά ενδιαφέροντα να βρίσκονται πάντα δίπλα-δίπλα στις δραστηριότητες. Αυτό είναι ακόμη πιο πιθανό να συμβεί σε μια πολυπολιτισμική ομάδα, όπου, αρχικά τουλάχιστον, υπάρχει ανασφάλεια και επιφύλαξη. Εάν λοιπόν αφήσουμε τα παιδιά να δημιουργήσουν ομάδες με κριτήριο την κοινή τους καταγωγή, τη θρησκεία κ.λπ., αντί να εκπληρώσουμε το σκοπό μας που είναι να σπάσουμε τις προκαταλήψεις και να επιτύχουμε την επικοινωνία και τη συνεργασία, επιτείνουμε το πρόβλημα.

Από την αρχή, λοιπόν, φροντίζουμε να δίνουμε παιχνίδια που «αναμειγνύουν» την ομάδα. Για παράδειγμα: σε κύκλο, ανάλογα με την ημερομηνία γέννησης, ανάλογα με το πόσα αδέρφια έχουν, ανάλογα με το αρχικό γράμμα του ονόματος τους κ.λπ, Ή, ακόμη, όπως κινούνται τα παιδιά σε κύκλο στο χώρο, δίνουμε την οδηγία: *«να σχηματιστούν ομάδες των τριών, των τεσσάρων, των πέντε κ.ο.κ.»*. Με αυτή τη σύνθεση τα παιδιά μπορούν να συνεχίσουν την επόμενη δραστηριότητα. Κάθε φορά λοιπόν δημιουργούμε ομάδες από διαφορετικά παιδιά και όχι «κλίκες».

Αξιολόγηση

Κάτι που δεν είναι πάντα αυτονόητο σε τέτοιου είδους δραστηριότητες είναι η ανάγκη να υπάρχει κι εδώ αυστηρή αξιολόγηση τους, με την έννοια του ελέγχου επίτευξης σκοπών και στόχων. Και τούτο διότι η ευχάριστη και επικοινωνιακή διεξαγωγή των δραστηριοτήτων μπορεί να «ξεγελάσει» τον εκπαιδευτικό, με αποτέλεσμα αυτός να αρκестεί στη χαρά και στο καλό κλίμα που προσφέρει το θεατρικό παιχνίδι. Ωστόσο, θα αδικούσαμε το θεατρικό παιχνίδι αν το περιορίζαμε μόνο σ' αυτή τη διάσταση. Το βέβαιο είναι ότι πρέπει να υπάρχει σαφής σχεδιασμός του παιχνιδιού, με συγκεκριμένο σκοπό και στοχοθεσία που θα ικανοποιεί προσδιορισμένες ανάγκες τόσο στο γνωστικό όσο και στο συναισθηματικό και ψυχοκινητικό επίπεδο.

Με το τέλος της κάθε δραστηριότητας, αλλά και στο τέλος του κάθε κύκλου δραστηριοτήτων θα πρέπει να γίνεται μια μεθοδική αποτίμηση του έργου που έχει παραχθεί. Αυτή μπορεί να προκύψει από την προσεκτική παρατήρηση των μαθητών που συμμετέχουν, τη διαπίστωση της προόδου τους και την απόκτηση ικανοτήτων και γνώσεων από μέρους τους. Είναι χρήσιμο να υπάρχει δελτίο για κάθε μαθητή, όπου ο εκπαιδευτικός θα σημειώνει τις παρατηρήσεις του σχετικά με την πρόοδο του, παρότι αυτό δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να το γνωρίζει ο μαθητής. Γιατί τότε θα υπήρχε ο κίνδυνος να δει το θεατρικό παιχνίδι σαν άλλη μία «σχολική υποχρέωση», κάτι που πιθανώς θα μείωνε τον ενθουσιασμό του.

Η αξιολόγηση κι εδώ, όπως πρέπει να ισχύει και για κάθε σχολική δραστηριότητα, οδηγεί στην ανατροφοδότηση με επαναδιατύπωση σκοπών και στόχων **για τα** επόμενα βήματα. **Σε** καμία περίπτωση δε στοχεύει στην αξιολογική κατάταξη των μαθητών ανάλογα με τις επιδόσεις τους.

Προβλήματα

Όταν εφαρμόζουμε τις δραστηριότητες αυτές μέσα στις πολυπολιτισμικές τάξεις, ενδέχεται να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα της μη συμμετοχής των μειονοτήτων, οι οποίες αποτελούν τις ομάδες-στόχους σε μια διαπολιτισμική προσέγγιση. Οι αιτίες γι' αυτή τη «μη συμμετοχή» είναι συνήθως οι ακόλουθες:

- Η καχυποψία των γονέων απέναντι σε τέτοιου είδους δραστηριότητες λόγω της διαφορετικής νοοτροπίας και των διαφορετικών τους πεποιθήσεων.

- Η έλλειψη χρόνου από το ίδιο το παιδί, ιδιαίτερα των μεγαλύτερων τάξεων, όταν μάλιστα έχει να φροντίσει και μικρότερα αδέλφια.
- Η εργασία του μαθητή, κυρίως στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, φαινόμενο αρκετά συχνό στις οικογένειες των μεταναστών.

Ένα δεύτερο πρόβλημα το οποίο υπάρχει είναι το πρόσωπο που θα αναλάβει αυτές τις δραστηριότητες και το πώς θα καταρτιστεί. Αν ο ίδιος ο εκπαιδευτικός δεν προσεγγίσει βιωματικά αυτές τις δραστηριότητες, είναι δύσκολο να τις εφαρμόσει στην πράξη.

Στα προβλήματα αυτά θα είχαμε να προτείνουμε τις ακόλουθες λύσεις:

- Η εφαρμογή των δραστηριοτήτων του θεατρικού παιχνιδιού εντός του ωρολογίου προγράμματος μπορεί να διασφαλίσει τη συμμετοχή όλων των παιδιών.
- Όσο για το ποιος θα τις πραγματοποιεί, είναι σίγουρο ότι, στο Δημοτικό τουλάχιστον, το καταλληλότερο πρόσωπο είναι ο δάσκαλος της τάξης. Η ενημέρωση του και η κατάρτιση του μπορούν να γίνουν μέσα από σεμινάρια με βιωματική προσέγγιση, όπως αυτά που ήδη έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα με μεγάλη επιτυχία.

Μπέττυ Γιαννούλη